

[itobiad], 2019, 8 (4): 3289/3313

**Bireysel Yatırımcıların Yatırım Kararlarını Etkileyen Faktörlerin
İncelenmesi: Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda Bir Uygulama¹**

A Review of Factors Affecting Investment Decisions of Individual
Investors: An Application in the Iraqi Stock Exchange

Mohammed ALALWANİ

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Kastamonu Üniv. İşletme Bölümü
Master Students, Kastamonu University Department of Business
Administration**

m.h.g.1990.cankaya@gmail.com / Orcid ID: 0000-0002-0377-7910

Faruk DAYI

**Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi İşletme Bölümü
Asst. Prof., Department of Business Administration, Kastamonu
University**

fdayi@kastamonu.edu.tr / Orcid ID: 0000-0003-0903-1500

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 02.10.2019
Kabul Tarihi / Accepted	: 20.12.2019
Yayın Tarihi / Published	: 31.12.2019
Yayın Sezonu	: Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season	: October-November-December

Atıf/Cite as: ALALWANİ, M, DAYI, F. (2019). Bireysel Yatırımcıların Yatırım Kararlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda Bir Uygulama. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8 (4), 3289-3313. Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/issue/49747/628488>.

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 - Karabük University, Faculty of Theology, Karabük, 78050 Turkey. All rights reserved.

¹ Bu çalışma Kastamonu Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalında hazırlanan "Bireysel Yatırımcıların Yatırım Kararlarını Etkileyen Faktörler: Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda Bir Uygulama" başlıklı Yüksek Lisans Tezinden türetilmiştir.

Bireysel Yatırımcıların Yatırım Kararlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda Bir Uygulama

Öz

Bireysel yatırımcılar sermaye piyasalarında önemli bir role sahiptir. Yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen birçok faktör vardır. Bireysel yatırımcılar, yaşadıkları toplumun kararlarından da etkilenmektedir. Yatırımcıların kararlarına etki eden faktörler alınan yatırım kararları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle bireysel yatırımcıların davranışlarının psikolojik ve sosyolojik faktörler açısından incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, bireysel yatırımların yatırım kararları üzerinde etkili olan faktörleri araştırmaktır. Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda yatırım yapan bireysel yatırımcılar üzerinde anket uygulanarak veri toplanmıştır. Veriler SPSS 22,0 programında frekans ve yüzde analizlerine tabi tutularak yorumlanmıştır. Analiz sonucunda bireysel yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen risk, finansal kriz, finansal bilgi ve sürü psikolojisi gibi birçok faktörün olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Yatırımcılar, Davranışsal Faktörler, Yatırım Kararları, Irak Menkul Kıymetler Borsası, Davranışsal Finans.

A Review of Factors Affecting the Investment Decisions of Individual Investors: An Application in the Iraqi Stock Exchange

Abstract

Individual investors play an important role in capital markets. There are many factors affecting the investment decisions of investors. Individual investors are also affected by the decisions of society in which they live. Factors affecting the decisions of investors have a significant impact on the investment decisions taken. Thus, behaviors of individual investors should be examined in terms of psychological and sociological factors. The purpose of this study is to investigate factors affecting the investment decisions of individual investments. In the application of the study, data were collected by performing a questionnaire on individual investors who had invested in the Iraqi Stock Exchange. The data were interpreted by using frequency and percentage analyses in the SPSS 22.0 program. As a result of the analysis, it was determined that there were many factors affecting the investment decisions of individual investors such as risk, financial crisis, financial information and herd psychology.

Keywords: Individual Investors, Behavioral Factors, Investment Decisions, Iraqi Stock Exchange, Behavioral Finance.

1. Giriş

Finans biliminde son yıllarda hızlı bir gelişme kaydeden “davranışsal finans”, sosyoloji ve psikoloji, antropoloji gibi bilimlerden yararlanarak, yatırımcıların finansal kararlarını açıklamaya çalışan bir bilim dalıdır (Dizdarlar & Şener, 2016, s. 801). Davranışsal finans yatırımcıların finansal karar alırken hangi psikolojik faktörlerden etkilendiklerini incelemektedir. Yatırımcıların kararlarını tahlil eden davranışsal finans, finansal piyasaların en önemli aktörü olan insan boyutuyla ilgilenmektedir. Bilişsel hataları inceleyen davranışsal finans, finansal kararların insan psikolojisinden ne ölçüde etkilendiğini açıklamaktadır. Kayıp veya kazancın karar üzerinde etkili olduğu ve yatırımcıların rasyonel düşünmeden hareket edebilecekleri belirtilmektedir (Akın, 2017, s. 12). Ayrıca psikolojik faktörlerinde yatırımcıların alım satım kararlarında etkili olduğu ifade edilmektedir (Angı, Bekçi, & Karataş, 2016, s. 171). Hisse senedi piyasasında görülen gelişmelerin yatırımcıların kararlarını etkilediği ve davranışlarına yansıdığı belirtilmektedir (Yurtdaşseven & Çankaya, 2018, s. 565).

Bireysel yatırımcılar sermaye piyasasının önemli aktörlerindedir (Aytekin & Aygün, 2016, s. 144). Bu nedenle bireysel yatırımcıların yatırım davranışlarının incelenmesi gerekmektedir. Bireysel yatırımcılar, tasarruflarını çeşitli yatırım araçlarında değerlendirmekte; sermaye piyasalarının derinleşmesinde ve likiditesinin artmasında önemli bir role sahiptir (Hayta, 2014, s. 330). Hisse senedi, tahvil, gibi çeşitli menkul kıymetlere yatırım yaparak portföy oluşturan bireysel yatırımcılar, hangi menkul kıymetlere ne kadar yatırım yapacaklarını tespit etmekte güçlük çekebilmektedir. Menkul kıymetlerin likiditesi, anaparanın güvenliği, fiyat istikrarı, reel getiri, enflasyon, faiz oranı gibi çeşitli faktörler yatırımcıların kararlarını etkilemektedir. Yatırımcıların sezgi ve/veya duygularıyla karar alarak yatırım yapması, piyasadaki çeşitli risklerden etkilenmesine neden olabilmektedir (Köse & Akkaya, 2016, s. 3).

Etkin piyasalar hipotezi yatırımcıları rasyonel; davranışsal finans ise normal olduğunu kabul etmektedir (Kulalı, 2016, s. 46). Bireysel yatırımcılar genellikle irrasyonel işlemler yapmakta, buldukları çevreden etkilenmekte ve başkasından duyduklarına güvenerek yatırım yapabilmektedir. Bireysel yatırımlar, sürü psikolojisinden etkilenerek irrasyonel davranışlar sergilemekte ve riski yüksek olan yatırım kararları alabilmektedir. Literatürde yapılan bir çalışmada ise ülkemizdeki yatırımcıların sürü davranışı sergilediklerine dair bir bulguya rastlanılmadığı ifade edilmiştir (Doğukanlı & Ergün, 2011, s. 227). Yatırımcıların birbirlerinin kararlarından etkilendikleri gibi piyasadaki çeşitli risklerden de etkilenmektedir. Bireysel yatırımcıların kazanma potansiyeli olduğu üzere kaybetme olasılığı da dikkate alınarak yatırım riskini göz önünde bulundurarak yatırım yapılmalıdır (Anbar & Eker, 2009, s. 130). Davranışsal finansçılar, yatırımlarda algılanan riskin objektif değil subjektif risk olmasından dolayı, yatırımlardan beklenen riskten ziyade

algılanan riskin yatırımcılar açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır (Saraç & Kahyaoğlu, 2011, s. 137).

Bireysel yatırımcıların rasyonel karar alabilmesi için yatırım kararı üzerinde etkili olan faktörlerin incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı bireysel yatırımcıların yatırım kararlarında etkili olan faktörlerin incelenmesidir. Araştırmada Irak Menkul Kıymetler Borsasında yatırım yapan bireysel yatırımcılardan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler frekans analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda bireysel yatırımcılar ile ilgili önemli bulgular elde edilmiştir. Çalışmanın Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem yapan bireysel yatırımcılar üzerine yapılmasından dolayı literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

2. Literatür Taraması

Bu kısımda bireysel yatırımcıların kararları üzerinde etkili olan çeşitli faktörler ile ilgili literatürdeki çalışmalara yer verilmektedir.

Usul vd. (2002) bireysel yatırımcıların hisse senedi tercih ederken etkilendikleri faktörleri incelemektedir. 919 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Analiz sonucunda bireysel yatırımcıların gelirleri, öğrenim durumları, yaş ve mesleklerinin, yatırım oranına, risk alma düzeyine ve oranına ve yatırımın süresini etkiledikleri belirtilmiştir.

Sultana ve Pardhasaradhi (2012) Hindistan'daki bireysel yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen faktörleri araştırmıştır. Araştırmada 891 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Yatırımcıların çoğunun yatırım kararları aldığı ancak yatırım ile ilgili temel kavramları dahi bilmediği ifade edilmiştir.

Murphy ve Soutar (2004) Avustralya'daki yatırımcıların davranışlarını incelemiştir. Bireysel yatırımcıların kararlarında bilginin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bireysel 361 yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen verilerle frekans analizi yapılmıştır. Yatırımcıların spekülatif işlemlerden etkilenecek kararlar aldığı belirlenmiştir.

Merikas vd. (2004) Yunanistanlı bireysel yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen faktörleri incelemiştir. Atina Menkul Kıymetler Borsasında yatırım yapan 150 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Analiz sonucunda yatırımcıların ortalama yatırım tutarlarının ve bireysel davranışlarının davranışsal finans ile ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Bashir vd. (2013) Pakistan'daki bireysel yatırımcıların yatırım kararlarına etki eden faktörleri incelemiştir. 125 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Analiz sonucunda yatırımcıların kararlarını etkileyen en önemli faktörün muhasebe bilgilerinin olduğu ifade edilmiştir.

Ngoc (2013) borsada yatırım yapan bireysel yatırımcıların davranışlarını araştırmıştır. Vietnam'da yaşayan 188 bireysel yatırımcıdan anket

yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler faktör analizi ve frekans analizi yapılmıştır. Bireysel yatırımcıların etkilendikleri faktörler tespit edilmiştir. Bireysel yatırımcıların yatırım yapmadan önce dikkatli karar almaları önerilmektedir.

Hon (2013) Hong Kong'daki bireysel yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen faktörleri incelemiştir. 1199 yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen verilere frekans analizi yapılmıştır. Bireysel yatırımcılar borsada kötü sonuçlar ile karşılaşsalar veya kötü bir borsada yatırım yapsalar da kendi fikirlerine olan inançlarının yüksek olduğu analiz sonucunda belirtilmiştir.

Kengatharan ve Kengatharan (2014) Kolombo Borsasındaki yatırımcıların kararlarını etkileyen faktörleri araştırmışlardır. 128 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Analiz sonucunda yatırımcıların kararları sürü, sezgi, beklenti ve piyasadan etkilendiği belirtilmiştir.

Lodhi (2014) Karaşi Borsasında yatırım yapan bireysel yatırımcıların kararlarını etkileyen faktörleri araştırmıştır. 100 bireysel yatırımcıya anket dağıtılmış 60 anket verisi analizde kullanılmıştır. Analiz sonucunda finansal okuryazarlık ve muhasebe bilgisinin asimetric bilgiyi azalttığı ve yatırımcıların kararlarını etkilediği belirtilmiştir.

Phan ve Zhou (2014) Vietnam Menkul Kıymetler Borsasında yatırım yapan bireysel yatırımcıların yatırım kararlarına etki eden faktörler incelenmişlerdir. 472 bireysel yatırımcıdan elde edilen veriler Yapısal Eşitlik Modeli ile analiz edilmiştir. Cinsiyet ve psikolojik faktörlerin yatırımcıların kararlarında etkili olduğu ifade edilmiştir.

Yeşildağ ve Özer (2015) Uşak ilindeki yatırımcıların yatırım kararları üzerindeki faktörleri incelemişlerdir. Uşak ilinde ikamet eden 122 hisse senedi yatırımcısına anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler tek yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda yatırımcıların borsa hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıkları, rasyonel hareket etmedikleri tespit edilmiştir.

Kendirli ve Kaya (2015) Yozgat ve Çorum illerindeki yatırımcıların tercihlerini ve tercihlerine etki eden faktörleri araştırmışlardır. 400 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Analiz sonucunda iki ilde yaşayan yatırımcıların benzer eğilimler gösterdikleri tespit edilmiştir.

Bayrakdaroğlu ve Şan (2015) bireysel yatırımcıların hisse senedi piyasalarına olan katılım düzeyini, sosyal ve davranışsal faktör boyutlarıyla araştırmışlardır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF İşletme Bölümünde eğitim alan 329 öğrenciden anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler lojistik regresyon yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda finansal okuryazarlık, algılanan risk, finansal kurumlara duyulan güven,

yatırımlardan kısa ve uzun vadeli beklentilerin bireysel yatırımcıların katılım tercihlerini etkilediği ifade edilmiştir.

Cihanğir vd. (2016) bireysel yatırımcıların risk getiri tercihinde etkili olan faktörleri araştırmışlardır. Osmaniye ilindeki 150 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler *Multinomial Probit Yöntemiyle* analiz edilmiştir. Analiz sonucunda bazı demografik değişkenlerin farklılık gösterdiği, cinsiyet ve medeni durumun bireysel risk tercihlerinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Aydın ve Ağan (2016) bireysel yatırımcıların finansal karar alma davranışları üzerinde etkili olan psikolojik faktörleri davranışsal finans açısından araştırmıştır. 600 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Korelasyon ve Ki Kare testi ile elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bireysel yatırımcıların davranışsal finans eğiliminden etkilendikleri, sistematik hatalar yaptıkları ve rasyonel olmayan davranışlar sergiledikleri analiz sonucunda belirtilmiştir.

Ece (2017) bireysel yatırımcıların demografik özelliklerinin ve yatırım bilgilerinin yatırım kararları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Batman ilindeki 68 gönüllü yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler Ki-Kare testi ile analiz edilmiştir. Cinsiyet, yaş ve medeni durumun yatırım kararlarını etkilemediği; eğitim durumu ve yatırım bilgisinin yatırım kararlarında etkili olduğu bulgulanmıştır.

Özer ve Korkulutaş (2018) bireysel yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen faktörler araştırmışlardır. Erzincan ilinde yaşayan 390 bireysel yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Analiz sonucunda bireysel yatırımcıların yatırım kararlarında bazı dönemlerde psikolojik ve sosyolojik etkenlerden etkilenecek rasyonel davranmadıkları belirtilmiştir.

Öncü ve Özevin (2017) kadınların yatırım kararlarının alışkanlıklarını davranışsal finans açısından incelemişlerdir. 300 bireysel kadın yatırımcıdan anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Kadınların yatırım davranışlarında psikolojik faktörlerden etkilendikleri, yatırım kararlarında psikolojik eğilimleri sergiledikleri ifade edilmiştir.

3. Veri ve Metodoloji

Bireylerin finansal yatırım kararlarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin incelenmesinin yatırımcılar açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı bireylerin finansal yatırım kararlarını etkileyen faktörleri tespit etmektir. Anket tekniği ile veri toplanmıştır. Anket formunun oluşturulmasında Hon (2013) tarafından gerçekleştirilen anket çalışmasından faydalanılmıştır. Anket formu 25 sorudan oluşmaktadır. Anket formunda bireysel yatırımcıların cinsiyet, yaş ve istihdam durumu gibi demografik özelliklerine yönelik 4 soru, bireysel yatırımcıların yatırım eğilimlerini ölçmeye yönelik ise 21 soru

bulunmaktadır. Araştırmanın evrenini Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda yatırım yapan bireysel yatırımcılar oluşturmaktadır. Oluşturulan anket formu Haziran-Temmuz 2019 döneminde 422 bireysel yatırımcıya dağıtılmış ve 400 kişiden geri dönüş sağlanmıştır. Buna göre geri dönüş oranı yaklaşık % 95'dir. Analiz sonucunda anket formunun Cronbach Alfa (α) değeri 0,712 olarak tespit edilmiştir. Ancak araştırmada kullanılan anket formu karma sorulardan oluştuğundan güvenilirlik analizine tüm sorular dâhil edilmemiştir. Cronbach Alfa (α) değeri 0,60-0,80 arasında olduğundan anket formunun oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir (Kayış, 2009, s. 403-405).

4. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde bireysel yatırımcıların demografik bilgileri ile anketten elde edilen verilere ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 22,0 programında frekans ve yüzde analizlerine tabi tutularak yorumlanmıştır.

4.1. Yatırımcıların Demografik Bulguları

Araştırma kapsamında anket tekniği ile toplanan 400 bireysel yatırımcının cinsiyet, yaş, istihdam durumu ve gelir ile ilgili demografik bulgular Tablo 1' de verilmektedir.

Tablo 1: Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı. **1: Bireysel Yatırımcılarla İlgili Demografik Bulgular**

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	88	22
	Erkek	312	78
	Toplam	400	100
Yaş Aralığı	24 yaş ve altı	132	33
	25-34	98	24,5
	35-49	114	28,5
	50-64	47	11,75
	64 ve üzeri	9	2,25
	Toplam	400	100
İşçi	İşçi	258	64,5
	Kendi işinde çalışan	42	10,5
	Emekli	28	7

İstihdam Durumu	Diğer (Öğrenci, ev hanımı, serbest meslek sahibi vb.)	72	18
	Toplam	400	100
Ortalama Aylık Gelir (USD)	500 ve altı	91	22,75
	501 -1.000	76	19,00
	1.001 -1.500	87	21,75
	1.501 – 2.000	63	15,75
	2.001 – 2.500	39	9,75
	2.501 – 3.000	16	4,00
	3.001 – 3.500	19	4,75
	3.501 ve üzeri	9	2,25
	Toplam	400	100

Tablo 1 incelendiğinde bireysel yatırımcıların büyük bir kısmının (312 kişi=%78) erkek olduğu görülmektedir. Bu bulgu Irak Menkul Kıymetler Borsasında kadınlar daha fazla erkeklerin yatırım girişiminde bulunduğunu göstermektedir. Yaş aralığı incelendiğinde, 24 yaş ve altı yatırımcıların (132 kişi=%33) daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumdan gençlerin finansal yatırıma daha çok istekli oldukları sonucu çıkartılabilir. En fazla katılımcının olduğu diğer yaş aralığı ise 35-49 yaş arası olup katılımcıların %28,5'lık kısmını oluşturmaktadır. Orta yaş olarak ifade edilebilecek bir yaş aralığında yer alan katılımcıların gelecekle ilgili gayrimenkul veya menkul satın almak gibi finansal planlar hazırlarken tasarruflarını değerlendirmek istedikleri görülmektedir.

İstihdam durumu incelendiğinde ise araştırmaya katılan bireysel yatırımcıların yarısından fazlasının (258 kişi=%64,5) işçi statüsünde oldukları görülmektedir. Bu bulgu işçilerin daha çok finansal yatırım yapmaya çalıştıklarını göstermektedir. Aslında Irak'ta yaşayanların istihdamlarında işçilerin ağırlıklı olduğu anlamına da gelebilmektedir. Bu nedenle Irak devletindeki istihdamın dağılımının incelenmesi gerekmektedir. Ancak anket metninde işçi olarak ayırım yapılması memurların da işçi statüsünde olduğu anlamına gelebilmektedir. Diğer yandan öğrenci, ev hanımı, serbest meslek sahibi gibi diğer istihdam grubunda yer alan kişilerin de (72 kişi=%18) finansal yatırımlarda buldukları diğer bir ifadeyle yatırım yaptıkları anlaşılmaktadır.

Bireysel yatırımcıların ortalama aylık gelir bulguları incelendiğinde ise 1/5'nden fazlasının (91 kişi=%22,75) gelirinin 500 doların altında olduğu,

yine 1/5`nden fazlasının (87 kişi=%21,75) gelirinin 1001-1500 dolar arasında olduğu görülmektedir. Yapılan hesaplama sonucunda [(91x250+76x750 +.....+9x3750)/400] bir bireysel yatırımcının ortalama aylık gelirinin 1315 dolar düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre bireysel yatırımcıların genel olarak gelir bakımından iyi durumda oldukları söylenebilir.

4.2. Yatırımcıların Yatırım Eğilimlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada bireysel yatırımcıların yatırım eğilimlerini belirlemeye yönelik uygulanan anketin verileri SPSS 22,0 programında analiz edildikten sonra elde edilen bulgular tablolar halinde sunularak bu kısımda yorumlanmıştır.

Tablo Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.2: "Kısa vadeli ve uzun vadeli yatırım ufukları arasında yatırımlarınız nasıl dağılır?" Sorusunun Cevabının Dağılımı

Yüzdeler Dilim	Uzun Vadeli Yatırımların Oranı (> 5 yıl.) / Yatırım Ufku (%)		Kısa Vadeli Yatırımların Oranı (<1 yıl.) / Yatırım Ufku (%)	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
10	8	8	6	6,8
10-20	4,2	4,8	6,8	7,3
20-30	6	7,4	14,7	14,9
30-40	9	10	17,6	16,4
40-50	8,2	6	15,2	14
50-60	16	14	12,3	10,1
60-70	11,6	12	8,4	6,2
70-80	15,7	15	5,1	5,8
80-90	11,4	11	4,5	6,7
90-100	3,9	5,5	4,1	5,6
100	6	6,3	5,3	6,2
Toplam	100	100	100	100

Tablo 2` ye göre kadın ve erkek bireysel yatırımcılar tarafından yapılan uzun vadeli yatırımların (%15,7-%15) daha çok 70-80 yüzdeler diliminde, kısa vadeli yatırımların (%17,6-%16,4) ise daha çok 30-40 yüzdeler diliminde dağıldığı görülmektedir. Uzun vadeli yatırımlarda yüzdeler dağılımı payı

yüksek; kısa vadeli yatırımlarda ise yüzdelik dağılımın payı düşük olduğunu anlaşılmaktadır.

Tablo 3: “ Bugünlerde kısa vadeli yatırımlarınızı 2018 yılında küresel piyasa da görülen düşüşten önceki döneme göre daha sık izliyor musunuz?” Sorusunun Cevabının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde(%)
Evet	133	33,25
Hayır	76	19,00
Aynı şekilde devam ediyorum	148	37,00
Söyleyemem	43	10,75
Toplam	400	100

Tablo 3'e göre bireysel yatırımcıların yaklaşık 1/3'ünün (133 kişi= %33,25) 2018 yılı piyasa düşüşünden sonra kısa vadeli yatırımlarını daha sık takip ettikleri görülmektedir. Diğer yandan yine bireysel yatırımcıların 1/3'ünden fazlasının (148 kişi=%37) piyasayı izleme konusunda davranışlarını değiştirmedikleri, aynı şekilde devam ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durum finansal krizlerin bireysel yatırımcıların kısa vadeli kararlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Finansal krizlerden önce ve sonraki dönemlerde bireysel yatırımcıların yatırım kararlarında önemli bir değişiklik yapmadıkları literatürde yapılan çalışmalarda da belirtilmektedir.

Tablo 4: “ Uzun vadeli yatırımlarınızı 2018 yılında küresel piyasada görülen düşüşten önceki döneme göre daha sık izliyor musunuz?” Sorusunun Cevabının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde(%)
Evet	123	30,80
Hayır	52	13,10
Aynı şekilde devam ediyorum	151	37,70
Söyleyemem	74	18,40
Toplam	400	100

Tablo 4'e göre bireysel yatırımcıların yaklaşık 1/3'ünün (123=%30,80) 2018 yılında piyasada meydana gelen düşüşten sonra uzun vadeli yatırımlarını daha sık takip ettikleri görülmektedir. Diğer yandan bireysel yatırımcıların 1/3'ünden fazlasının (151 kişi=%37,70) piyasayı izleme konusunda davranışlarını değiştirmedikleri, aynı şekilde devam ettikleri

anlaşılmaktadır. Bu bulgu finansal krizlerin bireysel yatırımcıların uzun vadeli kararlarını da etkileyen önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Yatırımcılar kriz olduğu dönemlerde yatırım araçlarını takip etme sıklıkları artmaktadır. Ayrıca yatırımcıların piyasa da oluşan ani tepkilere hemen cevap vermedikleri de düşünülebilir. Çünkü bazen borsalarda görülen ani düşüşler uzun bir müddet yatay seyir ile devam ederken, bazı yatırımcılar bu durumdan etkilenecek negatif kazanç ile hisse senetlerini satarak elden çıkardıkları görülmektedir.

Tablo 5: "2018 yılından 2019 yılı Mart ayı sonuna kadar süren piyasa düşüşünde yatırım stratejilerinizi tanımlayan alternatifleriniz nelerdir?" Sorusunun Cevabının Dağılımı

Cevaplar	Kadın (%)	Erkek (%)
Daha çok istikrarsız ancak getirisi daha yüksek şirketlere yatırım yaptım.	23,4	28,11
Daha çok istikrarlı ancak getirisi daha düşük şirketlere yatırım yaptım.	11,4	13,37
Daha çok büyük şirketlere yatırım yaptım.	31,58	27,04
Daha çok küçük şirketlere yatırım yaptım.	18,4	15,8
En çok halka arz edilen (ilk defa arz edilen) şirketlere yatırım yaptım.	13,65	13,3
Çoğunlukla türev araçlara yatırım yaptım.	1,57	2,38
Toplam	100	100

Tablo 5 incelendiğinde bireysel erkek yatırımcıların yaklaşık 1/3'ünün (%28,11) riskli sevdikleri ve istikrarsız ancak getirisi yüksek şirketlere yatırım yaptıkları görülmektedir. Yine bireysel erkek yatırımcıların yaklaşık 1/3'ünün (%27,04) büyük şirketlere yatırım yaptıkları anlaşılmaktadır. Diğer yandan kadın bireysel yatırımcıların yaklaşık ¼'ünün (%23,4) riskli ancak getirisi yüksek şirketlere; yaklaşık 1/3'ünün (%31,58) ise büyük şirketlere yatırım yaptıkları görülmektedir. Bu bulgu yatırım stratejisi bakımından kadın ve erkek bireysel yatırımcılar arasında bir farklılığın olmadığını göstermektedir. Ayrıca risk unsurunun bireysel yatırımcıların kararlarını etkileyen başka bir faktör olduğu da anlaşılmaktadır.

Tablo 6: "2018 yılından 2019 yılı Mart ayı sonuna kadar özkaynaklardaki artışlar ile pazarın gelecekteki durumunu tahmin edebildiniz mi?" Sorusunun Cevabının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Evet	114	28,50%

Hayır	161	40,25%
Söyleyemem	125	31,25%
Toplam	400	100,00%

Tablo 6`ya göre bireysel yatırımcıların önemli bir kısmının (161 kişi=%40,25) pazar gelişimini tahmin edemediği, yaklaşık 1/3`ünün (114 kişi= %28,50) pazar gelişimini tahmin edebildiği, yaklaşık 1/3`ünün (125 kişi=%31,25) ise pazar gelişimi hakkında fikir beyan etmek istemediği görülmektedir. Pazar gelişiminin doğru tahmin edilebilmesi, yatırımcıların piyasadaki beklenti ve kaygılarına göre şekillenebilmektedir. Yatırımcıların beklentileri, piyasa da dolaşan spekülâtif nitelikli bilgilerden olabileceği gibi önceden yapılan analizler sonucunda da olabilir.

Tablo Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.7: "Hisse senedi fiyatlarında 2018'den 2019'un sonuna kadar olan artışlarda şirketlerden gelen duyurulara ve diğer bilgilere nasıl tepki verdiniz?" Sorusunun Cevabının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
İlk haber duyurularından sonra portföyümde değişiklikler yaptım	62	15,48
Aynı yönü işaret eden birçok haber duyuru bülteninin ardından portföyümde değişiklik yaptım.	155	38,68
Haber duyurularıyla ilgilenmedim.	131	32,80
Söyleyemem	52	13,05
Toplam	400	100

Tablo 7'e göre bireysel yatırımcıların 1/3`ünden fazlası (155 kişi=%38,68) aynı yönü işaret eden duyurulardan sonra portföyünde değişiklikler yaparken, bireysel yatırımcıların yine yaklaşık 1/3`ünün (131 kişi=%32,80) duyurularla ilgilenmediği görülmektedir. Bu bulgu piyasa hakkındaki duyuru ve bilgilerin bireysel yatırımcıların kararlarını etkileyen önemli faktörler olduğunu göstermektedir.

Tablo 8: "Gümümüzde yatırım kararı verirken ve yatırım yaparken aşağıdaki faktörlerden hangisi en önemlidir?" Sorusunun Cevablarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
----------	---------	-----------

Bireysel Yatırımcıların Yatırım Kararlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda Bir Uygulama

Temel bir analiz için temel olarak şirketten gelen bilgiler	81	20,25
Profesyonel yatırımcılardan gelen öneriler, tavsiyeler ve tahminler	94	23,50
Tarihsel bir perspektiften piyasanın geçmiş performansının genel görünümü	102	25,50
Gazetelerden / TV'den gelen bilgiler	37	9,25
İnternette gelen bilgiler	16	4,00
Arkadaşlarla tartışmalar	27	6,75
İş yerindeki meslektaşlarınızdan gelen bilgiler	10	2,50
Gelecekteki performansla ilgili kendi sezgileriniz	33	8,25
Toplam	400	100

Tablo 8 incelendiğinde yatırım yaparken, bireysel yatırımcıların yaklaşık 1/5'i için (81 kişi= %20,25) şirketten gelen bilgilerin, bireysel yatırımcıların yaklaşık ¼'ü için (94 kişi=%23,50) profesyonel yatırımcılardan gelen bilgilerin, bireysel yatırımcıların ¼'ünden fazlası için (102 kişi=%25,50) pazarın geçmiş performansının genel görünümünün önemli olduğu anlaşılmaktadır. Yatırımcılar yatırım kararı almadan önce finansal aracın geçmişteki performansını incelemektedir. Çünkü yatırımcılar teknik analiz yaparak geçmiş dönemlerdeki bilgilerden yararlanarak, geçmiş dönemlerde gösterilen finansal performansın gelecekte de devam edeceği beklentisiyle yatırım yapmaktadır.

Tablo Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.9: "2018 - Mart 2019 arasındaki dönemde yatırım kararı alırken aşağıdaki faktörlerden hangisinin en önemli olduğunu düşündünüz?" Sorusunun Cevabının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Temel bir analiz için temel olarak şirketten gelen bilgiler	80	20,00
Profesyonel yatırımcılardan gelen öneriler, tavsiyeler ve tahminler	88	22,00
Tarihsel bir perspektiften piyasanın geçmiş performansının genel görünümü	95	23,75
Gazetelerden / TV'den gelen bilgiler	41	10,25
İnternette gelen bilgiler	22	5,50

Arkadaşlarla tartışmalar	31	7,75
İş yerindeki meslektaşlarınızdan gelen bilgiler	10	2,50
Gelecekteki performansla ilgili kendi sezgileriniz	33	8,25
Toplam	400	100

Tablo 9 incelendiğinde 2018-Mart 2019 arasındaki dönemde yatırım yaparken, bireysel yatırımcıların yaklaşık 1/5'i için (80 kişi= %20) şirketten gelen bilgilerin, bireysel yatırımcıların yaklaşık 1/5'inden fazlası için (88 kişi=%22) profesyonel yatırımcılardan gelen bilgilerin, bireysel yatırımcıların yaklaşık ¼ için (95 kişi=%23,75) pazarın geçmiş performansının genel görünümünün önemli olduğu ifade etmiştir. Yatırım kararı alırken geçmiş dönemler de sergilenen performans yatırımcıların kararlarında etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 10: "2018'den Mart 2019'a kadar olan dönemde herhangi bir zaman anda borsa size göre aşırı değerlendirildi mi?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Evet (Tablo 11)	209	52,25
Hayır (Tablo 12)	78	19,50
Söyleyemem	113	28,25
Toplam	400	100

Tablo 10 incelendiğinde 2018- Mart 2019 döneminde borsada herhangi bir aşırı yükseliş olmadığını düşünen yatırımcıların sayısı (209 kişi = %52,35) ½'den fazladır.

Tablo 11: "2018 - Mart 2019 döneminde piyasanın aşırı değerlendirilmesine etki eden en önemli faktörün ne olduğunu düşünüyorsunuz" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Medyadaki haberler	17	8,13
Analistlerin tahminleri	19	9,09
Borsadaki yatırımcılar arasındaki aşırı güven	51	24,40
Borsada işlem gören şirketlerin kazancı ve karlılığı	13	6,22
Sürü davranışı, yani çoğunluğu takip eden küçük yatırımcılar	109	52,15

Toplam	209	100
---------------	------------	------------

Tablo 11'e göre soruya cevap veren bireysel yatırımcıların yarısından fazlasının (109 kişi= %52,15) 2018 - Mart 2019 döneminde piyasanın aşırı değerlendirilmesine etki eden en önemli faktörün sürü psikolojisiyle hareket ederek çoğunluğu izleyen küçük yatırımcılar olduğunu düşünmektedir. Davranışsal finasta yatırımcıların sürü psikolojisinden etkilenme durumu anketin yapıldığı Irak'taki yatırımcılarda da görülmektedir.

Tablo 12:"Sizce, 2019 Mart sonundan bu yana piyasadaki düşüşte etkili en önemli faktör nedir?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Medyadaki haberler	47	11,75
Analistlerin tahminleri	42	10,50
Borsadaki yatırımcılar arasındaki aşırı güven	132	33,00
Borsada işlem gören şirketlerin kazancı ve kârlılığı	81	20,25
Sürü davranışı, yani çoğunluğu takip eden küçük yatırımcılar	98	24,50
Toplam	400	100

Tablo 12'ye göre 2019 Mart Ayının sonundan bu yana piyasadaki düşüşte etkili olan en önemli faktörlerin yatırımcılar arasındaki aşırı güven (132 kişi=%33), borsada işlem gören şirketlerin kazancı ve kârlılığı (81 kişi=%20,25) ve sürü davranışı diğer bir ifadeyle çoğunluğu takip eden küçük yatırımcılar (98 kişi=%24,50) olduğu anlaşılmaktadır. Yatırımcıların borsada aşırı güven duymalarının nedenlerinin araştırılması yatırımcıların davranışlarının analizi için önemlidir. Şirketlerin gelirlerinin artması ve daha fazla kâr elde etmeleri de yatırımcılara güven verdiği düşünülmektedir. En önemli etkenlerden biri de sürü psikolojisidir. Yatırımcılar kulaktan dolma bilgilerle yatırım yapabilmektedir. Yatırımcılar spekülâtif bilgileri değerlendirmek istemekte ancak onlar değerlendirene kadar bilginin değer kazandırma işlevi kaybettirme işlevine dönüşmektedir.

Tablo 13: "2019 yılı Mart ayının sonundan bu yana yaptığınız en iyi yatırımları tanımlayabilecek en iyi iki alternatifiniz aşağıdakilerden hangileridir?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Kadın (%)	Erkek (%)
Daha çok istikrarsız ancak getirisi daha yüksek	21,9	18,1

şirketlere yatırım yaptım.		
Daha çok istikrarlı ancak getirisi daha düşük şirketlere yatırım yaptım.	15,8	21,4
Daha çok büyük şirketlere yatırım yaptım.	33,7	31,6
Daha çok küçük şirketlere yatırım yaptım.	16,2	11,7
En çok halka arz edilen (ilk defa arz edilen) şirketlere yatırım yaptım.	8,3	9,4
Çoğunlukla türev araçlara yatırım yaptım.	4,1	7,8
Toplam	100	100

Tablo 13 incelendiğinde kadın ve erkek bireysel yatırımcıların yaklaşık 1/3'ünün (%33,7-%31,6) 2019 yılı Mart ayının sonundan itibaren daha çok büyük şirketlere yatırım yaptıkları görülmektedir. Büyük şirketlerin yatırımcılara güven verdikleri düşünülebilir. Büyük şirketlerin hisse senetlerinin borsadaki likiditesi de yüksektir. Likiditesi yüksek olan hisse senetleri piyasada sıkça tercih edilmektedir. Ayrıca kadınların 1/5'inden fazlası (%21,9) daha çok istikrarsız ancak getirisi yüksek şirketlere yatırım yapmıştır. Araştırmaya katılan kadınların risk algılarının yüksek olabileceği düşünülmektedir. Çünkü istikrarsız şirketlerin hisse senetleri ne zaman nasıl bir performans sergileyeceği belirsizdir dolayısıyla risk taşımaktadır. Erkeklerin 1/5'inden fazlası (%21,4) ise daha çok istikrarlı ancak getirisi düşük şirketlere yatırım yapmayı tercih etmiştir. Dolayısıyla erkek katılımcıların riski düşük ancak getirisi düşük ama sağlam şirketlere yatırım yapmak istemektedir. Bu bulgular Mart 2019'dan sonra yatırımlarda kadınların riskli alanları, erkeklerin ise risksiz alanları tercih ettiğini göstermektedir.

Tablo Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.14: "Bugün piyasada, Mart 2019'un sonunda başladığı gibi, benzer şekilde önemli bir gerileme yaşanmışsa, piyasa birkaç yıl içinde kesinlikle eski seviyelerine dönecektir." Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Ort. (X)
Kesinlikle Katılmıyorum (1)	35	8,8	2,94
Katılmıyorum (2)	96	24	
Kararsızım (3)	155	38,8	
Katılıyorum (4)	86	31,5	

Kesinlikle Katılıyorum (5)	28	7,0	
Toplam	400	100	

Tablo 14' deki veriler incelendiğinde bireysel yatırımcıların piyasanın eski düzeyine döneceği konusunda genel olarak kararsız oldukları ($X=2,94$) görülmektedir. Ayrıca bireysel yatırımcıların çok az bir kısmının (28 kişi=%7) piyasanın eski haline döneceğine kesinlikle inanmaktadır.

Tablo 15: "Size göre yatırımlarda daha az başarılı olmanızın sebebi aşağıdakilerden hangisidir?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Broker / analist / bankacı vb. kaynaklardan gelen yanlış tavsiye ya da öneriler	51	12,75
Diğer kaynaklardan gelen yanlış tavsiye ya da öneriler	53	13,25
Piyasanın genel olarak kötü performans göstermesi	154	38,50
Kendi hatalarım	134	33,50
Diğer nedenler	8	2,00
Toplam	400	100

Tablo 15'e göre bireysel yatırımcıların 1/3'ünün fazlası (154 kişi=%38,50) başarısızlığının nedenini piyasanın kötü performansına bağlamakta iken, yine bireysel yatırımcıların 1/3'ünün fazlası ise (134 kişi=%33,50) başarısızlığının nedenini kendi hatalarında görmektedir. Yatırımcılar yatırım kararlarını alırken piyasadaki diğer aktörlerden de etkilenmektedir. Bazı durumlarda piyasanın kötü gidişatı önceden kestirilemeyebilir. Bu durumda yatırımcılar tedbirli davranarak portföylerindeki hisse senetlerinin ve diğer finansal araçların ağırlıklarını dengeli bir şekilde dağıtarak risk düzeyini indirmeleri gerekmektedir.

Tablo Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.16: " Bir ay önce 50 dolara hisse senedi satın aldınız ve bugün hisse senedini 40 dolara satabiliyorsunuz ancak bir ay sonra hisse senedi fiyatı 10 dolar artabilir ya da 10 dolar azalabilir. Her iki durumunda gerçekleşmesi muhtemelse yani %50 olasılık varsa aşağıdaki seçeneklerden hangisini seçmeniz gerekir?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
----------	---------	-----------

Hisse senedini şimdi satardım böylece 10 dolar zarar ederdim.	113	28,25
%50 düzeyinde 10 dolar kazanma ya da kaybetme ihtimali olduğuna göre hisse senedini bir ay daha elimde tutardım.	287	71,75
Toplam	400	100

Tablo 16'ya göre bireysel yatırımcıların büyük bir bölümü (287 kişi=%71,75) hisse senedini elinde tutmayı tercih etmektedir. Bu bulgu bireysel yatırımcıların kazanma ya da kaybetme riskini göze alabildiklerini yani cesur olduklarını göstermektedir. Borsada yatırım yapan yatırımcıların kısa vadeli alım ve satımları yüksek risk barındırmaktadır. Bu nedenle özellikle bireysel yatırımcıların borsada uzun vadeli işlem yapmaları katlandıkları risk düzeyini düşürebilmektedir.

Tablo 17: "Son iki yıl boyunca belirli bir şirketin hisse senedi fiyatı % 70 oranında artmış olup bu hisse senedi için gelecek daha iyi görünmektedir. Bu durum aşağıdaki seçeneklerden hangisi ile açıklanabilir?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Hisse senedi satın almaya değer bir durumdur.	66	16,50
Bu bilgi hisse senedi satın almak için yeterli değildir.	271	67,75
Bu durum hisse senedi satın almaya değer bir durum değildir.	63	15,75
Toplam	400	100

Tablo 17'ye göre bir şirketin son iki yıl içerisinde hisse senedinin fiyatındaki %70 oranındaki artış olmasına rağmen bireysel yatırımcıların büyük bir kısmı (271 kişi=%67,75), hisse senedi satın alma konusunda yeterli bir bilgi olmadığını düşünmektedir. Hisse senetlerinin fiyatlarındaki yükselişin nedenlerini araştırmak gerekmektedir. Ancak yatırımcılar artışın spekülâtif nedenlerden dolayı olabileceğini düşünerek cevap vermiş olabilir. Bu durumda hisse senedinin fiyatındaki artışın iki yıllık sürede gerçekleşmesi, hisse senedinin fiyatındaki artışın gerçekçi olabileceğini düşündürmektedir. Bu bulgu bireysel yatırımcıların hisse senedi almadan önce fiyatlardaki artışın nedeninin yatırımcılarca anlaşılması gerektiğini göstermektedir Diğer bir ifadeyle yatırımcılar yatırım yapmak için sağlam bilgilere ihtiyaç duymaktadır.

Tablo Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.18: "Irak Menkul Kıymetler Borsası Endeksinin son üç gün boyunca art arda artması durumunda, bir sonraki günde de değerinin artma olasılığı nedir?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

<i>Yüzdilik Dilim</i>	Kadın	Erkek
10	4,3	4,6
10-20	5,1	5,4
20-30	7,2	6,7
30-40	8,3	7,8
40-50	18,3	16,8
50-60	32,4	33,6
60-70	11,2	10,6
70-80	6,1	5,8
80-90	3,1	3,2
90-100	2,7	3,4
100	1,3	2,1
Toplam	100	100

Tablo 18'e göre kadın ve erkek bireysel yatırımcıların yaklaşık 1/3'ü (%32,4-%33,6) son üç gün boyunca art arda artan Irak Menkul Kıymetler Borsası Endeksi'nin %50-60 ihtimalle bir sonraki günde değerinin artmaya devam edeceğini düşünmektedir. Bu bulgu Irak Menkul Kıymetler Borsası Endeksine az da olsa bir güvenin olduğunu göstermektedir.

Tablo 19: "Irak Menkul Kıymetler Borsası Endeksinin son üç gün boyunca art arda azalması durumunda, bir sonraki günde de değerinin azalma olasılığı nedir?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

<i>Yüzdilik Dilim</i>	Kadın	Erkek
10	3,8	3,1
10-20	4,2	4,9
20-30	5,8	6,1
30-40	7,3	7,8
40-50	16,4	15,8
50-60	38,2	39,6

60-70	13,3	10,8
70-80	4,8	4,6
80-90	3,1	3,2
90-100	2,7	2,4
100	1,3	1,7
Toplam	100	100

Tablo 19`a göre kadın ve erkek bireysel yatırımcıların 1/3`ünden fazlası (%38,2-%39,6) son üç gün boyunca art arda azalan Irak Menkul Kıymetler Borsası Endeksi`nin %50-60 ihtimalle bir sonraki günde değerinin azalmaya devam edeceğini düşünmektedir. Bu bulgu Irak Menkul Kıymetler Borsası Endeksine yönelik bir güvensizliğin olduğunu göstermektedir. Borsa endeksinin ani ve yüksek oranlarda düşüş göstermesi borsanın güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Gelişmemiş piyasaların borsalarında, ülke ekonomisinde meydana gelen herhangi bir olumsuz durumda borsa endeksinin hemen tepki vererek yüksek oranlarda düştüğü bilinmektedir.

Tablo Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.20: "Bugün hisse senedi piyasasına bakarak fikrinizi söyleyiniz?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Piyasa aşırı değerli	224	56
Piyasa değersiz	39	9,75
Piyanın değeri temel olarak doğru düzeyde	33	8,25
Söyleyemem	104	26
Toplam	400	100

Tablo 20`deki verilere göre bireysel yatırımcıların yarısından fazlasının (224 kişi=%56) Irak Menkul Kıymetler Borsası`nda hisse senetlerinin aşırı değerli olduğunu düşünmektedir. Hisse senetlerinin olması gerekenden daha fazla değere sahip olması yatırımcıların tercih etmemelerine neden olmaktadır. Bu durumda potansiyeli olan hisse senetleri araştırılarak yatırım yapılmaktadır.

Tablo 21: "Eğer Irak Menkul Kıymet Borsası Endeksi bugün 500 puan olsa, endeksin 8 ayda hangi düzeyde olacağını düşünüyorsunuz?" Sorusunun Cevaplarının Dağılımı

Endeks Değeri	Yüzde (%)	Frekans
460 altı	2,3	9
460-470	2,5	10
470-480	3,3	13
480-490	4,3	17
490-500	3,8	15
500-510	9,3	37
510-520	14	56
520-530	21	84
530-540	11	44
540-550	9,0	36
550-560	6,0	24
560-570	3,5	14
570-580	4,8	19
580-590	2,8	11
590-600	1,5	6
600 üzeri	1,3	5
Toplam	100	400

Tablo 21'e göre bireysel yatırımcıların 1/5'inden fazlası (84 kişi=%21) Irak Menkul Kıymetler Borsası Endeksinin 8 ayda 520-530 düzeyinde olacağını düşünmektedir. 8 aylık süreçte borsanın %5'den daha az değer kazanacağı yönünde bir fikrin daha ağır bastığı düşünülebilir. Borsanın 500 puandan daha aşağı düşeceğini düşünen yatırımcılar ankete katılanların yaklaşık %15'ini oluşturmaktadır. Dolayısıyla borsanın endeksinin 500 baz puandan daha yüksek değer alacağı düşününler ise %85'lik kısmı oluşturmaktadır. Bu durum yatırımcıların beklentilerinin pozitif yönde olduğunu göstermektedir.

5. Sonuç

Rekabetin yoğun görüldüğü finans sektöründe yatırımcıların almış olduğu finansal kararlar büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda bireylerin

finansal yatırım kararlarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin incelenmesinin birçok yatırımcı ve araştırmacı açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada Irak Menkul Kıymetler Borsası'ndan hareketle bireysel yatırımcıların yatırım kararlarını ve davranışlarını etkileyen faktörler incelenmeye çalışılmıştır. Gençlerin daha fazla finansal yatırımda buldukları tespit edilmiştir. Bu sonuca göre gençlerin finansal piyasalara daha fazla meraklı olduğu söylenebilir. Gençlerin yatırım kararları alırken daha atak davrandıkları, risk alarak yüksek oranda getiri elde etmek istedikleri düşünülmektedir. Daha çok çalışan kesimin finansal yatırım yapmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Uygulamada işçi ile ifade edilen aslında memur ve işçiyi ifade eden maaş ile çalışanları kastetmektedir. İşçi kesiminin düşük tutarlı tasarruflarıyla gelecekte hedefledikleri yüksek tutarlı yatırımlara ulaşmak için tasarruflarını yüksek getiri potansiyeli olan yatırım alanlarında değerlendirmek istedikleri düşünülmektedir. Bu bulgu işçilerin kazandıkları parayı finansal piyasalarda değerlendirerek yatırım yapmaya çalıştıklarını göstermektedir.

Bireysel yatırımcıların genel olarak gelir bakımından iyi durumda oldukları görülmüştür. Bu sonuca göre bireysel yatırımcıların gelir bakımından finansal yatırım yapmaya uygun oldukları söylenebilir. Her ne kadar bireysel yatırımcıların gelir seviyeleri yüksek olsa da, yatırımlar içindeki toplam payının düşük tutarlarda olduğu görülmektedir. Bu nedenle bireysel yatırımcıların toplam yatırımcılar içindeki payının artırılması önerilmektedir. Finansal krizlerin bireysel yatırımcıların kısa vadeli yatırım kararlarını etkileyen önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle finansal krizler fırsata çevrilebilir. Krizlerin olduğu dönemlerde yatırımcıların ani tepki vermekten kaçındıkları görülmektedir. Genellikle krizlerden sonra bireysel yatırımcıların hisse senetlerini satarak pozisyonlarını kapatmadıkları görülmektedir.

Risk unsurunun hem kadın hem de erkek bireysel yatırımcıların kararlarını etkileyen önemli bir faktör olduğu anlaşılmıştır. Bireysel yatırımcıların kazanma ya da kaybetme riskini göze alabildikleri ve cesur oldukları görülmüştür. Irak Menkul Kıymetler Borsasında kadın yatırımcıların erkeklerden daha çok risk aldıkları tespit edilmiştir. Piyasa hakkındaki duyuru ve bilgilerin bireysel yatırımcıların kararlarını etkileyen önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir. Bireysel yatırımcıların hisse senedi alımında daha sağlam bilgilere ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Bu bulguya göre daha şeffaf ve açık bir piyasa oluşturulabilir. Borsalarda alıcı ve satıcı sayılarındaki artış ve işlem hacmi de borsanın gelişmişlik düzeyiyle ilişkilidir. Yatırım stratejisi bakımından kadın ve erkek bireysel yatırımcılar arasında bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Kadın ve erkek bireysel yatırımcılar benzer yatırım stratejileri uygulamaktadır. 2018 - Mart 2019 döneminde Irak Menkul Kıymetler Borsası'nın aşırı değerlenmesine etki

eden en önemli faktörün sürü psikolojisiyle hareket eden küçük yatırımcıların olduğu tespit edilmiştir. Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda küçük yatırımcıların bilgilendirilmeleri ve daha bilinçli yatırım yapmaları sağlanmalıdır. 2019 Mart sonundan sonra borsadaki düşüşe etki eden en önemli faktörlerin yatırımcılar arasındaki aşırı güven, şirketlerin kazanç-kârlılığı ve sürü davranışı olduğu belirlenmiştir. Aslında şirketlerin daha çok kazanmaları şirketin hisse senetlerinin değerinin artmasında etkili olabileceğini düşündürmektedir. Burada yatırımcılar tarafından verilen cevap ani düşüşlerde yatırımcıların birlikte hareket ederek borsa endeksinin düşmesinde etkili olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Mart 2019'dan sonra yatırımlarda kadınların riskli alanları, erkeklerin ise risksiz alanları tercih ettiği tespit edilmiştir. Bu sonuç kadınların daha cesur davrandığını göstermektedir. Bireysel yatırımcıların bir kısmının başarısızlıklarının nedenini piyasanın kötü performansına bağlamakta iken, bireysel yatırımcıların bir kısmı ise başarısızlıklarının nedenini kendilerinde görmektedir. Bireysel yatırımcıların küçük bir kısmı borsaya güvenmekte iken, büyük bir kısmı ise borsaya güvenmemektedir. Ayrıca birçok bireysel yatırımcı son günlerde hisse senedi piyasasının aşırı derecede değerli olduğunu düşünmektedir.

Sonuç olarak bireysel yatırımcıların yatırım kararlarını birçok faktörün etkilediği tespit edilmiştir. Bunlar; cinsiyet, gelir, yaş, risk, cesaret, ilgi, finansal krizler, güven, finansal bilgi, sürü psikolojisi, kazanç, kârlılık, hisse senedi değeri şeklinde sıralanabilir. Literatürde bundan sonra yapılacak çalışmalarda, yatırımcıların belirli bir dönem içerisinde sergiledikleri alım satım davranışları ve borsanın yükseliş ve düşüşlerde verdiği tepkilerin incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça / Reference

- Akın, I. (2017). Davranışsal Finans Açısından Yatırımcıların Kararlarının İncelenmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(15), 11-21.
- Anbar, A., & Eker, M. (2009). Bireysel Yatırımcıların Finansal Risk Algılamalarını Etkileyen Demografik ve Sosyoekonomik Faktörler. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 129-150.
- Angı, G. G., Bekçi, İ., & Karataş, Ö. N. (2016). Bireysel Hisse Senedi Yatırımcılarının Bilişsel Önyargıları Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 171-192.
- Aydın, Ü., & Ağan, B. (2016). Rasyonel Olmayan Kararların Finansal Yatırım Tercihleri Üzerindeki Etkisi: Davranışsal Finans Çerçevesinde Bir Uygulama. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 95-112.

- Aytekin, Y. E., & Aygün, M. (2016). Finansta Yeni Bir Alan "Davranışsal Finans". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 143-156.
- Bashir, T., Javed, A., Butt, A. A., Azam, N., Tanveer, A., & Ansar, I. (2013). An Assessment Study on the "Factors Influencing the Individual Investor Decision Making Behavior. *IOSR Journal of Business and Management*, 9(5), 37-44.
- Bayrakdaroğlu, A., & Şan, F. B. (2015). Bireylerin Hisse Senedi Piyasasına Katılım Eğilimlerine Etki Eden Ekonomik Olmayan Faktörler Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 507-530.
- Cihangir, M., Şak, N., & Bilgin, Ş. (2016). Bireysel Yatırımcı Demografileri: Osmaniye İlinde Risk Getiri Tercihlerinin Multinomial Probit Modeliyle İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 129-142.
- Clark-Murphy, M., & Soutar, G. N. (2004). What individual investors value: Some Australian evidence. *Journal of Economic Psychology*(25), 539-555.
- Dizdarlar, H. I., & Şener, Ö. (2016). Yatırımcıların Risk Alma Davranışı Üzerine Bir Uygulama. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(3), 801-814.
- Doğukanlı, H., & Ergün, B. (2011). İMKB'de Sürü Davranışı: Yatay Kesit Değişkenlik Temelinde Bir Araştırma. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 12(2), 227-242.
- Ece, S. (2017). Bireysel Yatırımcıların Yatırım Davranışlarına Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(53), 474-501.
- Hayta, A. B. (2014). Bireysel Yatırımcıların Finansal Risk Algısına Etki Eden Psikolojik Önyargılar. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183(183), 329-352.
- Hon, T.-Y. (2013). The Investment Behaviour of Small Investors in Stock Market: A Survey in Hong Kong. *International Journal of Financial Management*, 3(3), 8-25.
- Kayış, A. (2009). Güvenilirlik Analizi (Reliability Analysis). Ş. Kalaycı içinde, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (4. b., s. 403-419). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kendirli, S., & Kaya, A. (2015). Davranışsal Finans Yaklaşımı ile Çorum ve Yozgat İllerindeki Yatırımcıların Karşılaştırılması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 225-254.
- Kengatharan, L., & Kengatharan, N. (2014). The Influence of Behavioral Factors in Making Investment Decisions and Performance: Study on Investors of Colombo Stock Exchange, Sri Lanka. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 6(1), 1-23.

- Köse, A. K., & Akkaya, M. (2016). Beklenti ve Güven Anketlerinin Finansal Piyasalara Etkisi: BIST 100 Üzerine Bir Uygulama. *Bankacılar Dergisi*(99), 3-15.
- Kulalı, İ. (2016). Etkin Piyasalar Hipotezi ve Davranışsal Finans Çatışması. *International Journal of Finance & Banking Studies*, 5(2), 46-57.
- Lodhi, S. (2014). Factors Influencing Individual Investor Behavior: An Empirical Study of City Karachi. *IOSR Journal of Business and Management*, 16(2), 68-76.
- Merikas, A. A., Merikas, A. G., Vozikis, G. S., & Prasad, D. (2004). Economic Factors And Individual Investor Behavior: The Case Of The Greek Stock Exchange. *Journal of Applied Business Research*, 20(4), 93-98.
- Ngoc, L. T. (2014). Behavior Pattern of Individual Investors in Stock Market. *International Journal of Business and Management*, 9(1), 1-16.
- Öncü, M. A., & Özevin, O. (2017). Kadınların Yatırım Alışkanlıklarının Davranışsal Finans Açısından Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 583-601.
- Özer, A., & Korkulutaş, D. (2018). Yatırımcıların Duygusal ve Bilişsel Eğilimlerinin Değerlendirilmesi: Erzincan İli Uygulaması. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 391-420.
- Phan, K. C., & Zhou, J. (2014). Factors Influencing Individual Investor Behavior: An Empirical Study of the Vietnamese Stock Market. *American Journal of Business and Management*, 3(2), 77-94.
- Saraç, M., & Kahyaoğlu, M. B. (2011). Bireysel Yatırımcıların Risk Alma Eğilimine Etki Eden Sosyo-Ekonomik ve Demografik Faktörlerin Analizi. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 5(2), 135-157.
- Sultana, S. T., & Pardhasaradhi, S. (2012). An Empirical Analysis of Factors Influencing Indian Individual Equity Investors' Decision Making and Behavior. *European Journal of Business and Management*, 4(18), 50-61.
- Usul, H., Bekçi, İ., & Eroğlu, A. H. (2002). Bireysel Yatırımcıların Hisse Senedi Edinimine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(Temmuz-Aralık), 135-150.
- Yeşildağ, E., & Özer, E. (2015). Uşak İlindeki Hisse Senedi Yatırımcılarının Profili ve Yatırım Kararlarını Etkileyen Demografik ve Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Analizi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 1(2), 78-102.
- Yurtdaşseven, V. Ö., & Çankaya, S. (2018). Finansal Tavsiyelerin Yatırımcı Davranışlarına Etkisi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 564-575.

